

Βρυξέλλες, 25 Νοεμβρίου 2022
(OR. en)

15094/22

**Διοργανικός φάκελος:
2022/0299(NLE)**

**SOC 644
EMPL 445
ECOFIN 1193**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Πρόταση ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη – Πολιτική συμφωνία

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2022 η Επιτροπή υπέβαλε στο Συμβούλιο την εν θέματι πρόταση. Στις 4 Μαρτίου 2021 η Επιτροπή εξέδωσε το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, το οποίο έγινε δεκτό με ικανοποίηση από τους ηγέτες της Ένωσης κατά τη σύνοδο κορυφής του Πόρτο στις 8 Μαΐου 2021. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επικρότησε τους πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ για το 2030 στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων στους τομείς της φτώχειας, της απασχόλησης, καθώς και στον τομέα των δεξιοτήτων. Σύμφωνα με τους στόχους αυτούς, έως το 2030 ο αριθμός των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού θα πρέπει να μειωθεί κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια, συμπεριλαμβανομένων τουλάχιστον 5 εκατομμυρίων παιδιών. Τουλάχιστον το 78 % των ατόμων ηλικίας 20 έως 64 ετών θα πρέπει να απασχολείται και το 60 % των ενηλίκων θα πρέπει να συμμετέχει σε κατάρτιση κάθε χρόνο.

2. Η πρόταση βασίζεται στη σύσταση 92/441/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τα κοινά κριτήρια που αφορούν την επάρκεια πόρων και παροχών στα συστήματα κοινωνικής προστασίας, την οποία θα αντικαταστήσει, και συμπληρώνει τη σύσταση 2008/867/ΕΚ της Επιτροπής σχετικά με την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας. Αποτελεί συνέχεια της έκκλησης που απηύθυνε το Συμβούλιο στις 9 Οκτωβρίου 2020 στα συμπεράσματά του σχετικά με την ενίσχυση της προστασίας του ελάχιστου εισοδήματος με σκοπό την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19 και μετέπειτα¹.
3. Η Επιτροπή παρουσίασε την πρόταση στην Ομάδα «Κοινωνικά θέματα» στις 7 Οκτωβρίου 2022. Η Ομάδα εξέτασε την πρόταση κατά τις συνεδριάσεις της στις 27 Οκτωβρίου 2022, στις 14 και 22 Νοεμβρίου 2022. Στο πλαίσιο άτυπης γραπτής διαβούλευσης, η οποία ολοκληρώθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2022, οι αντιπροσωπίες συμφώνησαν ομόφωνα επί του συμβιβαστικού κειμένου της Προεδρίας, το οποίο περιλαμβάνεται στο παράρτημα.
4. Δεδομένου ότι δεν ήταν δυνατή η αναθεώρηση του κειμένου από τους γλωσσομαθείς νομικούς πριν από την υποβολή του στην ΕΜΑ και το Συμβούλιο (EPSCO) στις 8 Δεκεμβρίου, η ΕΜΑ και το Συμβούλιο καλούνται να καταλήξουν σε πολιτική συμφωνία επί του κειμένου του παραρτήματος.

¹ Έγγρ. 11721/20 REV2

II. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

5. Βάσει των ανωτέρω, καλείται η Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων:
- α) να επιβεβαιώσει τη συμφωνία που επιτεύχθηκε στην Ομάδα «Κοινωνικά θέματα» επί του κειμένου της πρότασης, ως έχει στο παράρτημα του παρόντος σημειώματος,
 - β) να εισηγηθεί στο Συμβούλιο (EPSCO) να καταλήξει, κατά τη σύνοδό του στις 8 Δεκεμβρίου 2022, σε πολιτική συμφωνία επί της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη.
6. Μετά την πολιτική συμφωνία, το σχέδιο σύστασης θα λάβει την οριστική του διατύπωση από τους γλωσσομαθείς νομικούς και θα προταθεί προς έκδοση ως σημείο I/A σε προσεχή σύνοδο του Συμβουλίου.
-

Πρόταση

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με επαρκές ελάχιστο εισόδημα που διασφαλίζει την ενεργό ένταξη

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 292, σε συνδυασμό με το άρθρο 153 παράγραφος 1 στοιχείο ι),

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Με σκοπό τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλα τα στάδια της ζωής, η παρούσα σύσταση αποσκοπεί στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και στην επίδιωξη υψηλών επιπέδων απασχόλησης μέσω της προώθησης επαρκούς εισοδηματικής στήριξης, ειδικότερα με τη μορφή ελάχιστου εισοδήματος, και της αποτελεσματικής πρόσβασης σε υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες για τα άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, καθώς και μέσω της προώθησης της ένταξης στην αγορά εργασίας όσων μπορούν να εργαστούν, σύμφωνα με την προσέγγιση της ενεργητικής ένταξης.
- (2) Σύμφωνα με το άρθρο 151 της ΣΛΕΕ, η Ένωση και τα κράτη μέλη έχουν ως στόχο, μεταξύ άλλων, την προώθηση της απασχόλησης, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, την κατάλληλη κοινωνική προστασία και την καταπολέμηση του αποκλεισμού.

- (3) Το άρθρο 34 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και στις κοινωνικές υπηρεσίες. Ο Χάρτης προβλέπει επίσης ότι κάθε πρόσωπο που διαμένει και διακινείται νομίμως εντός της Ένωσης έχει δικαίωμα στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης και στα κοινωνικά πλεονεκτήματα και ότι, προκειμένου να καταπολεμηθεί ο κοινωνικός αποκλεισμός και η φτώχεια, η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα κοινωνικής αρωγής και στεγαστικής βοήθειας προς εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους.
- (4) Η σύσταση 92/441/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1992, σχετικά με τα κοινά κριτήρια που αφορούν την επάρκεια πόρων και παροχών στα συστήματα κοινωνικής προστασίας² καλεί τα κράτη μέλη να αναγνωρίσουν, στο πλαίσιο ενός σφαιρικού και ολοκληρωμένου μηχανισμού καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού, το θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα επαρκών πόρων και παροχών που να εξασφαλίζουν αξιοπρεπή ανθρώπινη διαβίωση, και συνιστά να προσαρμόσουν αναλόγως, στον βαθμό που απαιτείται, το σύστημα κοινωνικής προστασίας τους. Λαμβανομένου υπόψη του περιεχομένου της παρούσας σύστασης, είναι σκόπιμο να αντικατασταθεί η σύσταση 92/441/ΕΟΚ.
- (5) Η σύσταση 2008/867/ΕΚ της Επιτροπής, της 3ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας³ καθορίζει μια ολοκληρωμένη στρατηγική με σκοπό τη διευκόλυνση της ένταξης σε βιώσιμες και ποιοτικές θέσεις απασχόλησης για όσους μπορούν να εργαστούν και την παροχή, σε όσους δεν μπορούν, πόρων που να επαρκούν για μια αξιοπρεπή διαβίωση, σε συνδυασμό με την παροχή στήριξης για τη συμμετοχή τους στην κοινωνία. Αυτή η ολοκληρωμένη προσέγγιση, που βασίζεται στον συνδυασμό τριών σκελών πολιτικής —επαρκής εισοδηματική στήριξη, αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς και πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες— είναι ιδιαίτερα σημαντική για τα άτομα που είναι περισσότερο απομακρυσμένα από την αγορά εργασίας ή αποκλεισμένα από την κοινωνία.

² Σύσταση 92/441/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1992, σχετικά με τα κοινά κριτήρια που αφορούν την επάρκεια πόρων και παροχών στα συστήματα κοινωνικής προστασίας (ΕΕ L 245 της 26.8.1992).

³ Σύσταση 2008/867/ΕΚ της Επιτροπής, της 3ης Οκτωβρίου 2008, σχετικά με την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας (ΕΕ L 307 της 18.11.2008, σ. 11).

- (6) Τον Νοέμβριο του 2017 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή διακήρυξαν τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων⁴, ο οποίος ορίζει 20 βασικές αρχές για τη στήριξη εύρυθμων και δίκαιων αγορών εργασίας και συστημάτων πρόνοιας. Η αρχή 14 ορίζει ότι «Κάθε άνθρωπος που δεν διαθέτει επαρκείς πόρους έχει δικαίωμα σε επαρκείς παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος οι οποίες διασφαλίζουν αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής, και αποτελεσματική πρόσβαση στα αναγκαία αγαθά και υπηρεσίες. Για όσους μπορούν να εργαστούν, οι παροχές ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος θα πρέπει να συνδυάζονται με κίνητρα για (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας».
- (7) Το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων⁵ (στο εξής: σχέδιο δράσης) καθορίζει τον φιλόδοξο στόχο για μια ισχυρή κοινωνική Ένωση. Τον Ιούνιο του 2021 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του όσον αφορά τον κοινωνικό στόχο της Ένωσης για τη μείωση της φτώχειας σύμφωνα με τη διακήρυξη του Πόρτο⁶, ο οποίος προβλέπει ότι ο αριθμός των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού θα πρέπει να μειωθεί κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια⁷ έως το 2030, συμπεριλαμβανομένων τουλάχιστον 5 εκατομμυρίων παιδιών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε επίσης ικανοποίηση για τους πρωταρχικούς στόχους όσον αφορά την απασχόληση (τουλάχιστον το 78 % των ατόμων ηλικίας 20 έως 64 ετών θα πρέπει να απασχολείται) και τις δεξιότητες (τουλάχιστον το 60 % όλων των ενηλίκων θα πρέπει να συμμετέχει σε κατάρτιση κάθε χρόνο). Ο αναθεωρημένος κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων και το πλαίσιο συγκριτικής αξιολόγησης για το ελάχιστο εισόδημα, που συμφωνήθηκαν από την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας, ενισχύουν την αναλυτική βάση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, της κοινής έκθεσης για την απασχόληση και των ειδικών ανά χώρα συστάσεων.
- (8) Το θεματολόγιο 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και οι υποστηρικτικοί στόχοι του υπογραμμίζουν ότι η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συμβαδίζει με την εξάλειψη της φτώχειας και άλλων στερήσεων, τη μείωση των ανισοτήτων και τη βελτίωση της πρόσβασης στην υγεία, την εκπαίδευση και την απασχόληση.

⁴ Διοργανική διακήρυξη για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (2017/C 428/09)

⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών «Σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων» [COM(2021)102 final)].

⁶ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>

⁷ Σε σχέση με το 2019.

- (9) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο ψήφισμά του της 24ης Οκτωβρίου 2017⁸, κάλεσε τα κράτη μέλη να θεσπίσουν επαρκές ελάχιστο εισόδημα, τονίζοντας τον ρόλο της προστασίας του ελάχιστου εισοδήματος ως εργαλείου για την καταπολέμηση της φτώχειας. Στα συμπεράσματά του της 12ης Οκτωβρίου 2020⁹, το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να δρομολογήσει επικαιροποίηση του πλαισίου της Ένωσης για την αποτελεσματική στήριξη και συμπλήρωση των πολιτικών των κρατών μελών σχετικά με την προστασία του εθνικού ελάχιστου εισοδήματος. Κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης, οι πολίτες ζήτησαν κοινό ενωσιακό πλαίσιο για το ελάχιστο εισόδημα¹⁰.
- (10) Η παρούσα σύσταση βασίζεται στα συμπεράσματα των αξιολογήσεων της Επιτροπής¹¹ που εξετάζουν την πρόοδο που έχει επιτευχθεί όσον αφορά την εφαρμογή της σύστασης 2008/867/EK της Επιτροπής. Οι αξιολογήσεις επιβεβαίωσαν την εγκυρότητα της προσέγγισης της ενεργητικής ένταξης, αλλά τόνισαν συγκεκριμένες προκλήσεις που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με τη χαμηλή επάρκεια, την περιορισμένη αξιοποίηση και την ανεπαρκή κάλυψη του ελάχιστου εισοδήματος, τα πιθανά αντικίνητρα που προκύπτουν από τα συστήματα φορολογίας και παροχών και την προβληματική πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες που προωθούν την κοινωνική ένταξη και την ένταξη στην αγορά εργασίας. Ζήτησαν επίσης να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην επαρκή στήριξη της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που δεν μπορούν να εργαστούν.

⁸ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με τις πολιτικές περί ελαχίστου εισοδήματος ως εργαλείου για την αντιμετώπιση της φτώχειας [2016/2270(INI)].

⁹ Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2020 με τίτλο «Ενίσχυση της προστασίας του ελάχιστου εισοδήματος με σκοπό την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19 και μετέπειτα».

¹⁰ Διάσκεψη για το μέλλον της Ευρώπης, έκθεση για τα τελικά αποτελέσματα, Μάιος 2022, σ. 58.

¹¹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με τίτλο «Follow-up on the implementation by the Member States of the 2008 European Commission recommendation on active inclusion of people excluded from the labour market – Towards a social investment approach» (Παρακολούθηση της εφαρμογής από τα κράτη μέλη της σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του 2008 σχετικά με την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας — Προς μια προσέγγιση κοινωνικών επενδύσεων) [SWD(2013) 39 final]. Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της σύστασης της Επιτροπής του 2008 σχετικά με την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας [SWD(2017) 257 final].

- (11) Παρότι έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ένωση κατά την τελευταία δεκαετία, το 2021 περισσότερα από 95,4 εκατομμύρια άτομα εξακολουθούσαν να διατρέχουν κίνδυνο, ενώ ο κίνδυνος ήταν υψηλότερος για τις γυναίκες απ' ό,τι για τους άνδρες. Η αύξηση του κινδύνου φτώχειας για τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά (οιονεί) ανέργων και η επιδείνωση του βάθους και της διάρκειας της φτώχειας σε πολλά κράτη μέλη, σε συνδυασμό με την ελάττωση του αντικτύπου των κοινωνικών μεταβιβάσεων στη μείωση της φτώχειας, εγείρουν ανησυχίες. Η Ένωση και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να κάνουν περισσότερες προσπάθειες για να βοηθήσουν τα πλέον ευάλωτα και μειονεκτούντα άτομα, και να το πράξουν αποτελεσματικότερα.
- (12) Η βιώσιμη και ποιοτική απασχόληση είναι ο καλύτερος τρόπος εξόδου από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ταυτόχρονα, η εξασφάλιση της παρουσίας περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας συμβάλλει στη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και ενισχύει την οικονομική τους βιωσιμότητα, συνεισφέροντας στη δικαιοσύνη μεταξύ των γενεών και προωθώντας την κοινωνική συνοχή. Για την επίτευξη υψηλότερων επιπέδων απασχόλησης, είναι υψίστης σημασίας η υποστήριξη των ατόμων κατά την επιτυχή τους μετάβαση στην αγορά εργασίας.
- (13) Τα κοινωνικά και οικονομικά πλεονεκτήματα των επαρκών και στοχευμένων δικτύων κοινωνικής ασφάλειας έγιναν ακόμη πιο σημαντικά κατά τη διάρκεια της απαγόρευσης δραστηριοτήτων λόγω της πανδημίας COVID-19. Τα μέτρα ανάσχεσης είχαν δυσανάλογο αντίκτυπο στις γυναίκες και τις μειονεκτούσες ομάδες, ιδίως όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, για λόγους τόσο σωματικής όσο και ψυχικής υγείας, στην εκπαίδευση και στις σχετικές υπηρεσίες, επιδεινώνοντας επίσης τους προϋπάρχοντες περιορισμούς όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση¹². Τα διδάγματα που αντλήθηκαν από την κρίση ανέδειξαν επίσης τη σημασία επαρκών, ολοκληρωμένων και ανθεκτικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας που να ανταποκρίνονται στους κλυδωνισμούς και να λειτουργούν ως προληπτικά μέσα για τη στήριξη της ανάκαμψης.

¹² Κοινή έκθεση για την απασχόληση 2022.

- (14) Οι μακροοικονομικές τάσεις που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση, την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, τη δημογραφική αλλαγή και τα μεταβαλλόμενα πρότυπα εργασίας εξακολουθούν να διαμορφώνουν την Ένωση. Τα ολοκληρωμένα και ισχυρά δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας, τα οποία διασφαλίζουν επαρκή εισοδηματική στήριξη και διευκολύνουν τις μεταβάσεις στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης για την επανειδίκευση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων, μπορούν να συμβάλουν ώστε οι εν λόγω διαδικασίες να είναι δίκαιες και χωρίς αποκλεισμούς. Οι αλλαγές στα πρότυπα σταδιοδρομίας, σε συνδυασμό με την αύξηση των άτυπων μορφών απασχόλησης, μπορούν να δυσχεράνουν την πρόσβαση των ατόμων με χαμηλό εισόδημα σε συστήματα κοινωνικής προστασίας που βασίζονται στην ασφάλιση και να οδηγήσουν σε αυξημένη ζήτηση για εναλλακτικά μέτρα στήριξης, όπως το ελάχιστο εισόδημα. Επιπλέον, μετά τον αδικαιολόγητο και παράνομο επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, η απότομη αύξηση των τιμών της ενέργειας και, συνακόλουθα, του πληθωρισμού επηρεάζει τα νοικοκυριά χαμηλού και χαμηλότερου μεσαίου εισοδήματος. Τα εισοδηματικά μέτρα μπορούν να απευθύνονται σε ευάλωτες ομάδες και είναι συμβατά με τη διατήρηση κινήτρων για τη μείωση της ζήτησης ενέργειας και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης.
- (15) Η παρούσα σύσταση επικεντρώνεται στα «άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους», δηλαδή στα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά με ανεπαρκείς, μη σταθερούς ή αβέβαιους χρηματικούς και υλικούς πόρους, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την υγεία και την ευημερία τους και για τη συμμετοχή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Όσον αφορά τα άτομα που μπορούν να εργαστούν, τα ισχυρά δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας πρέπει να διευκολύνουν την (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας μέσω ειδικών μέτρων στήριξης που να συνδυάζουν ενεργητικά μέτρα για την αγορά εργασίας, στήριξη της αναζήτησης εργασίας, εκπαίδευση και κατάρτιση. Όσον αφορά όλους όσους έχουν ανάγκη, συμπεριλαμβανομένων όσων δεν μπορούν να εργαστούν, εξασφαλίζουν επαρκή εισοδηματική στήριξη και υποστηρικτικές υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, τα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας δεν αποτελούν παθητικό εργαλείο, αλλά λειτουργούν, στο μέτρο του δυνατού, ως εφαλτήριο για την κοινωνικοοικονομική ένταξη και την ανοδική κοινωνική κινητικότητα, με αποτέλεσμα τη βελτίωση των προοπτικών ένταξης και απασχόλησης.

- (16) Τα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας περιλαμβάνουν φάσμα χρηματικών παροχών και παροχών σε είδος που παρέχουν εισοδηματική στήριξη και πρόσβαση σε υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες. Μια σημαντική συνιστώσα της εισοδηματικής στήριξης είναι οι παροχές ελάχιστου εισοδήματος, οι οποίες ορίζονται ως μη ανταποδοτικές και εξαρτώμενες από το εισόδημα χρηματικές παροχές έσχατης ανάγκης που αποσκοπούν στη γεφύρωση του χάσματος για την επίτευξη ενός ορισμένου συνολικού επιπέδου εισοδήματος σε ένα συγκεκριμένο νοικοκυριό, όταν άλλες πηγές εισοδήματος ή παροχές έχουν εξαντληθεί ή δεν επαρκούν για τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης. Σε ορισμένα κράτη μέλη οι παροχές ελάχιστου εισοδήματος μπορούν να συνδυάζονται με άλλες χρηματικές παροχές που χορηγούνται στο νοικοκυριό και στα μέλη του, όπως επιδόματα τέκνου και οικογένειας, παροχές στέγασης, παροχές ανεργίας, παροχές αναπηρίας, παροχές γήρατος και παροχές σε εργαζομένους. Μπορεί επίσης να συμπληρώνει τις ελάχιστες συντάξεις και το εισόδημα από την εργασία. Η παρούσα σύσταση αφορά πρωτίστως το ελάχιστο εισόδημα και δεν θίγει τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους¹³.
- (17) Το ελάχιστο εισόδημα αποτελεί βασικό στοιχείο των στρατηγικών εξόδου από τη φτώχεια και τον αποκλεισμό και μπορεί να λειτουργήσει ως αυτόματος σταθεροποιητής. Σε περιόδους οικονομικής κρίσης, μπορεί να συμβάλει στη στήριξη μιας βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάκαμψης, να συνεισφέρει στον μετριασμό της μείωσης του οικογενειακού εισοδήματος και να περιορίσει τον αριθμό των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Για όσους μπορούν να εργαστούν, το ελάχιστο εισόδημα θα πρέπει να περιλαμβάνει επαρκή κίνητρα και προσαρμοσμένες και αναλογικές προϋποθέσεις για την (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας. Ταυτόχρονα, το ελάχιστο εισόδημα θα πρέπει να σχεδιάζεται παράλληλα με κίνητρα για εργασία, ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα υστέρησης στην αγορά εργασίας και να υποστηρίζονται τα υψηλά επίπεδα απασχόλησης, η υψηλή ένταση εργασίας, η βιώσιμη μετάβαση στην αγορά εργασίας και η ανοδική εισοδηματική κινητικότητα.

¹³ Σύσταση του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 2019, σχετικά με την πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για τους εργαζομένους και τους αυτοαπασχολούμενους (2019/C 387/01).

- (18) Οι παροχές σε είδος μπορούν να συμπληρώνουν τις χρηματικές παροχές διευκολύνοντας την πρόσβαση σε συγκεκριμένες υπηρεσίες, όπως η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά¹⁴), η υγειονομική περίθαλψη και η μακροχρόνια φροντίδα, η κοινωνική στέγαση, η απασχόληση και η κατάρτιση, καθώς και σε βασικές υπηρεσίες. Η χορήγηση των εν λόγω παροχών σε είδος μπορεί να συμβάλει στην αντίληψη του πλαισίου μέσα στο οποίο διενεργείται η αξιολόγηση της επάρκειας της εισοδηματικής στήριξης. Ορισμένες παροχές σε είδος σε άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, οι οποίες χορηγούνται μέσω στοχευμένων συστημάτων και υποστηρίζουν τη γενική κατανάλωση (για παράδειγμα, κουπόνια τροφίμων ή αντιστάθμιση του κόστους που σχετίζεται άμεσα με τη στέγαση, συμπεριλαμβανομένων των μειωμένων τιμολογίων ενέργειας), μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση της επάρκειας της εισοδηματικής στήριξης, εφόσον οι παροχές αυτές συμβάλλουν άμεσα στη βελτίωση της εισοδηματικής κατάστασης των δικαιούχων ελάχιστου εισοδήματος.
- (19) Η μεγαλύτερη προσπάθεια για την εφαρμογή ολοκληρωμένων και ισχυρών δικτύων κοινωνικής ασφάλειας έχει τη δυνατότητα όχι μόνο να βελτιώσει τα αποτελέσματα στον κοινωνικό τομέα και στον τομέα της υγείας για όσους είναι περισσότερο απομακρυσμένοι από την αγορά εργασίας, αλλά και να αποφέρει διαρκή κοινωνικά και οικονομικά οφέλη για την Ένωση, να τονώσει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και να οδηγήσει σε περισσότερο δίκαιες, συνεκτικές και ανθεκτικές κοινωνίες. Απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση της πρόσβασης των ατόμων με χαμηλό εισόδημα στο σύστημα κοινωνικής προστασίας που βασίζεται στην ασφάλιση, ώστε να μπορέσουν να αποκτήσουν δικαιώματα κοινωνικής προστασίας, ιδίως μέσω της διευκόλυνσης της ποιοτικής απασχόλησης, καθώς και για τον συντονισμό της παροχής εισοδηματικής στήριξης στο πλαίσιο των αντίστοιχων συστημάτων. Τα εν λόγω δίκτυα ασφάλειας αναμένεται επίσης να συμβάλουν στην αύξηση της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και στα υγιεινά τρόφιμα για όσους ζουν σε συνθήκες φτώχειας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιδιώξουν να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των οικείων συστημάτων κοινωνικής προστασίας, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη στήριξη της πρόσβασης στην αγορά εργασίας στο σύνολό της, ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος φτώχειας ή η ανάγκη των ατόμων να βασίζονται σε ένα ελάχιστο εισόδημα μακροπρόθεσμα.

¹⁴ Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά (ΕΕ L 223 της 22.6.2021).

- (20) Μολονότι όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας, δεν έχει σημειωθεί παντού ίδια πρόοδος όσον αφορά την πρόσβαση σε αυτά και την επάρκειά τους. Ο σχεδιασμός διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών, αντικατοπτρίζοντας τις διαφορετικές εθνικές παραδόσεις, τη συνολική αρχιτεκτονική των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και την αλληλεπίδραση μεταξύ χρηματικών παροχών και παροχών σε είδος. Εντούτοις, τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν παρόμοιες προκλήσεις. Παρόλο που έχει επιτευχθεί κάποιος βαθμός σύγκλισης, οι μεταρρυθμίσεις που έχουν εγκριθεί μέχρι στιγμής δεν ήταν πάντοτε επαρκείς ή η εφαρμογή τους υπήρξε αργή, όπως φαίνεται από τις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που έχουν διατυπωθεί από καιρό στο πλαίσιο της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Τα εθνικά σχέδια στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας προβλέπουν στήριξη για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στα οικεία κράτη μέλη με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, του σχεδιασμού και της ανθεκτικότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας των κρατών μελών, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης του σχεδιασμού του ελάχιστου εισοδήματος και της διασφάλισης ανοδικής σύγκλισης όσον αφορά την επάρκεια και την κάλυψή του. Αρκετές επενδύσεις επικεντρώνονται επίσης στην καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας και στη βελτίωση της πρόσβασης των ευάλωτων νοικοκυριών σε βασικές υπηρεσίες.

- (21) Η εισοδηματική στήριξη θεωρείται επαρκής όταν εξασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής. Προκειμένου να διασφαλιστεί η επάρκεια της συνολικής εισοδηματικής στήριξης, είναι αναγκαία η εφαρμογή ορθής και διαφανούς μεθοδολογίας για τον καθορισμό, την επανεξέταση σε κατά χρονικά διαστήματα και, κατά περίπτωση, την ετήσια προσαρμογή του ελάχιστου εισοδήματος, με βάση σχετικούς δείκτες και λαμβανομένων υπόψη των ειδικών αναγκών των νοικοκυριών. Οι τιμές αναφοράς, όπως το εθνικό όριο κινδύνου φτώχειας¹⁵ ή οι μεθοδολογίες που βασίζονται σε εθνικά καθορισμένο καλάθι αγαθών και υπηρεσιών που αντικατοπτρίζουν το κόστος ζωής και τις ανάγκες των ατόμων που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους σε ένα δεδομένο κράτος μέλος ή περιφέρεια, μπορούν να συμβάλουν στην καθοδήγηση της αξιολόγησης της επάρκειας. Η επάρκεια μπορεί επίσης να αξιολογηθεί σε σύγκριση με το εισόδημα από την εργασία, για παράδειγμα με το εισόδημα ενός χαμηλόμισθου ή ενός εργαζομένου που αμείβεται με τον κατώτατο μισθό, ενώ παράλληλα τηρείται το όριο του κινδύνου φτώχειας ή διασφαλίζονται το κόστος διαβίωσης και οι ανάγκες των ατόμων που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους. Μολονότι είναι προφανές ότι το εισόδημα από την εργασία (ήδη σε επίπεδο κατώτατου μισθού) θα πρέπει να είναι υψηλότερο σε σχέση με το εισόδημα από παροχές, δεν υπάρχουν ενδείξεις, κατά μέσο όρο, σημαντικής αρνητικής επίπτωσης στην πιθανότητα εύρεσης εργασίας για τα άτομα που λαμβάνουν στήριξη ελάχιστου εισοδήματος. Δεδομένων των διαφορών ως προς την επάρκεια μεταξύ των χωρών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επιτύχουν επαρκή επίπεδα συνολικής εισοδηματικής στήριξης με προοδευτικό τρόπο. Κατά τον καθορισμό και την προσαρμογή του επιπέδου του ελάχιστου εισοδήματος, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το επίπεδο του πληθωρισμού (ιδίως όσον αφορά τις τιμές των τροφίμων και της ενέργειας), την αύξηση του κόστους διαβίωσης και τις μισθολογικές εξελίξεις.

¹⁵ Το όριο του κινδύνου φτώχειας ορίζεται ως το 60 % του διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (EUROSTAT).

- (22) Τα κριτήρια επιλεξιμότητας για το ελάχιστο εισόδημα μπορεί να αποτελούν εμπόδιο στην πρόσβαση ορισμένων ομάδων. Καταρχήν, τα παιδιά καλύπτονται ως μέρος του νοικοκυριού. Ωστόσο, το κατώτατο όριο ηλικίας για τους αιτούντες που υπερβαίνουν τα 18 έτη ενδέχεται να περιορίζει την πρόσβαση των νεαρών ενηλίκων. Οι περιορισμοί που σχετίζονται με την ελάχιστη διάρκεια νόμιμης διαμονής μπορούν να περιορίσουν την πρόσβαση αλλοδαπών ατόμων, ενώ η μη ύπαρξη διεύθυνσης μόνιμης κατοικίας δυσχεραίνει τη χορήγηση ελάχιστου εισοδήματος σε αστέγους ή σε άτομα που ζουν σε υποβαθμισμένες περιοχές (π.χ. σε οικισμούς Ρομά). Ενώ ο έλεγχος επάρκειας πόρων αποτελεί ουσιώδες στοιχείο για τη διασφάλιση της κατάλληλης στόχευσης του ελάχιστου εισοδήματος, ενδέχεται επίσης να προκύψει ανεπαρκής κάλυψη όταν, κατά τη διάρκεια του ελέγχου επάρκειας πόρων, το κατώτατο όριο για τη μέγιστη συνολική αξία του εισοδήματος και των περιουσιακών στοιχείων καθορίζεται σε χαμηλό επίπεδο, αποκλείοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ορισμένα νοικοκυριά ακόμη και αν βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας. Η θέσπιση π.χ. κριτηρίων που δεν εισάγουν διακρίσεις για την πρόσβαση σε ελάχιστο εισόδημα δεν επηρεάζει τις εξαιρέσεις από την ίση μεταχείριση που προβλέπονται ή επιτρέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, όπως η οδηγία 2004/38/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
- (23) Τα κενά στην κάλυψη από το ελάχιστο εισόδημα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται και η συνέχεια της κάλυψης σε διάφορα στάδια της ζωής θα πρέπει να διασφαλίζεται με τη θέσπιση διαφανών κριτηρίων πρόσβασης που δεν εισάγουν διακρίσεις. Η ηλικία, η ύπαρξη διεύθυνσης μόνιμης κατοικίας ή η απαίτηση δυσανάλογα μακράς σε διάρκεια νόμιμης διαμονής δεν θα πρέπει να αποτελούν εμπόδιο για την πρόσβαση στο ελάχιστο εισόδημα. Ο έλεγχος επάρκειας πόρων αφορά συνήθως διάφορα είδη εισοδημάτων (όπως από εργασία ή παροχές που έχουν ήδη χορηγηθεί) και ορισμένα περιουσιακά στοιχεία (όπως ακίνητη περιουσία). Τα όρια για τον έλεγχο επάρκειας πόρων και τα είδη εισοδημάτων και περιουσιακών στοιχείων που εξαιρούνται από τον εν λόγω έλεγχο θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν αξιοπρεπή διαβίωση για διαφορετικά είδη και μεγέθη νοικοκυριών σε ένα δεδομένο κράτος μέλος. Οι χαμηλές αποδοχές από την εργασία (όπως εφάπαξ πληρωμές ή μη σταθερά εισοδήματα) θα πρέπει να αντιμετωπίζονται αναλογικά κατά τον έλεγχο επάρκειας πόρων, με τρόπο που να διασφαλίζει κίνητρα για εργασία για όσους μπορούν να εργαστούν και να μην αποκλείει τους αιτούντες από τη λήψη (ενδεχομένως χαμηλότερων) παροχών. Η πρόσβαση στο ελάχιστο εισόδημα πρέπει να χορηγείται ταχέως, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, και το δικαίωμα θα πρέπει να είναι απεριόριστο, υπό την προϋπόθεση ότι οι αιτούντες εξακολουθούν να πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας και ειδικής αιρεσιμότητας με την επιφύλαξη περιοδικών επανεξετάσεων. Η προβλεπόμενη προθεσμία των 30 ημερών για τη διεκπεραίωση της αίτησης από την υποβολή της μπορεί να διακοπεί σε περίπτωση ανάγκης για τη διαπίστωση όλων των πραγματικών περιστατικών, υπό την προϋπόθεση ότι, όπου είναι δυνατόν, τα άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους λαμβάνουν κατάλληλη προσωρινή συνδρομή.

- (24) Σε περιόδους οικονομικής ύφεσης και διαφόρων ειδών καταστάσεων κρίσης, η ευελιξία στον σχεδιασμό του ελάχιστου εισοδήματος, μεταξύ άλλων μέσω προσωρινής απλούστευσης της πρόσβασης, χαλάρωσης των κριτηρίων επιλεξιμότητας ή παράτασης της διάρκειας των παροχών, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στον μετριασμό των αρνητικών κοινωνικών επιπτώσεων και να διαδραματίσει σταθεροποιητικό ρόλο στην οικονομία. Τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης που έχουν ως αποτέλεσμα τη μείωση των επιπέδων προστασίας και όχι τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο ως ύστατη λύση και να συνοδεύονται από εκτίμηση των διανεμητικών επιπτώσεων για τον μετριασμό των δυσμενών συνεπειών στα πλέον μειονεκτούντα άτομα. Σε κάθε περίπτωση, το επίπεδο προστασίας θα πρέπει να είναι επαρκές.
- (25) Ο δυσανάλογος διοικητικός φόρτος, η έλλειψη ενημέρωσης ή ο φόβος στιγματισμού ή διακρίσεων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τα άτομα που πληρούν τις προϋποθέσεις για λήψη ελάχιστου εισοδήματος να μην αιτούνται πρόσβαση σε αυτό. Η αποφυγή του κατακερματισμού των συστημάτων, η διασφάλιση της συνολικής προσβασιμότητας και της απλούστευσης των διαδικασιών υποβολής αιτήσεων, καθώς και η παροχή διοικητικής υποστήριξης στους δυνητικούς αιτούντες μπορούν να αυξήσουν την αξιοποίηση του ελάχιστου εισοδήματος. Απαιτούνται περαιτέρω μέτρα για τη διευκόλυνση της αξιοποίησης του ελάχιστου εισοδήματος από μονογονεϊκά νοικοκυριά αποτελούμενα κυρίως από γυναίκες. Επιπλέον, οι προορατικές προσπάθειες προσέγγισης θα πρέπει να επικεντρώνονται ειδικότερα στις κοινωνικά υποβαθμισμένες περιοχές και στα πλέον περιθωριοποιημένα νοικοκυριά, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, τηρώντας παράλληλα τους κανόνες προστασίας των δεδομένων. Η χαμηλή προσβασιμότητα σε ψηφιακά εργαλεία ή η έλλειψη δεξιοτήτων για τη χρήση τους μπορεί επίσης να αποτελέσει εμπόδιο στην αποτελεσματική πρόσβαση, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρία. Η τακτική παρακολούθηση και ανάλυση των σχετικών δεδομένων μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση των αιτίων της μη αξιοποίησης και να βελτιώσει την αντίδραση σε επίπεδο πολιτικής.

- (26) Παρόλο που ο έλεγχος επάρκειας πόρων πραγματοποιείται σε επίπεδο νοικοκυριού, συχνά δεν συνεκτιμά τη θέση των ατόμων εντός του νοικοκυριού, την πιθανή άνιση κατανομή των οικογενειακών εισοδημάτων και την επιθυμία για αυτονομία. Αυτό επηρεάζει ιδιαίτερα τις γυναίκες, καθώς είναι πιθανότερο να έχουν χαμηλότερα εισοδήματα, χαμηλότερες αμοιβές και μεγαλύτερες ευθύνες φροντίδας. Χωρίς απαραίτητα να αλλάζει η πρακτική του ελέγχου επάρκειας πόρων και να αυξάνεται το συνολικό επίπεδο των παροχών που λαμβάνει το νοικοκυριό, οι λύσεις που επιλέγονται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και την εθνική πρακτική και διευκολύνουν τη λήψη από μεμονωμένα μέλη του νοικοκυριού του μεριδίου εισοδηματικής στήριξής τους μπορούν να συμβάλουν στην ισότητα των φύλων και στην οικονομική ανεξαρτησία και εισοδηματική ασφάλεια των γυναικών, των νεαρών ενηλίκων και των ατόμων με αναπηρία.

- (27) Η ενίσχυση των αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, που είναι προσβάσιμες σε όλους, είναι σημαντική για τον μετριασμό της μακροπρόθεσμης εξάρτησης από την εισοδηματική στήριξη. Οι απαιτήσεις ενεργοποίησης και οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας μπορούν να ενθαρρύνουν μεγαλύτερες προσπάθειες για εύρεση εργασίας και την αποδοχή προσφορών εργασίας, όταν συνοδεύονται από υποστηρικτικές υπηρεσίες όπως η παροχή συμβουλών, η καθοδήγηση και η βοήθεια κατά την αναζήτηση εργασίας, καθώς και μέτρα για τη διασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου για μια γέφυρα προς την απασχόληση — ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία¹⁶, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους νεαρούς ενήλικες ΕΕΑΚ¹⁷ που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, βοηθώντας τους να επιστρέψουν στην εκπαίδευση, την κατάρτιση ή την αγορά εργασίας το συντομότερο δυνατόν, ενώ η λήψη εισοδηματικής στήριξης θα πρέπει να συνδέεται με ιδιαίτερα ισχυρά μέτρα ενεργοποίησης. Με βάση τη στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει επίσης να δοθεί στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Οι ευκαιρίες αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, η εξατομικευμένη στήριξη και καθοδήγηση που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες ανάγκες, η διασφάλιση ποιοτικών θέσεων εργασίας, η προώθηση της διατήρησης θέσεων εργασίας και η διευκόλυνση της επαγγελματικής ανέλιξης μπορούν να στηρίξουν τη μετάβαση στην απασχόληση σε όλες τις ηλικίες. Η τακτική επανεξέταση των κινήτρων και των αντικινήτρων που προκύπτουν από τα συστήματα φορολογίας και παροχών, η σταδιακή κατάργηση της εισοδηματικής στήριξης μετά την ανάληψη εργασίας ή η δυνατότητα συνδυασμού της με τις αποδοχές από την εργασία μπορούν να αυξήσουν το διαθέσιμο εισόδημα του νοικοκυριού, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτόν στην ανταμοιβή της εργασίας, στη μείωση της φτώχειας των εργαζομένων και στην παροχή κινήτρων για επίσημη απασχόληση. Ταυτόχρονα, οι παροχές σε εργαζομένους πρέπει να σχεδιάζονται προσεκτικά, ώστε να αποφεύγονται οι παγίδες χαμηλού μισθού.
- (28) Η απασχόληση στην κοινωνική οικονομία θα μπορούσε να αποτελέσει εφελτήριο για τη σύνδεση με άλλους τομείς της αγοράς εργασίας. Η διευκόλυνση της μετάβασης στην απασχόληση θα πρέπει να υποστηρίζεται μέσω της παροχής ειδικών μέτρων στους εργοδότες, τα οποία θα συνοδεύονται από στοχευμένα οικονομικά κίνητρα, όπου είναι αναγκαίο.

¹⁶ Σύσταση του Συμβουλίου, της 30ής Οκτωβρίου 2020, για «μια γέφυρα προς την απασχόληση — ενίσχυση των εγγυήσεων για τη νεολαία» και για την κατάργηση της σύστασης του Συμβουλίου, της 22ας Απριλίου 2013, για τη θέσπιση εγγυήσεων για τη νεολαία (ΕΕ C 372 της 4.11.2020).

¹⁷ ΕΕΑΚ – Εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης.

- (29) Οι υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης, για παράδειγμα η κοινωνική εργασία, η παροχή συμβουλών, η καθοδήγηση, η πλαισίωση, η ψυχολογική υποστήριξη και τα διάφορα προγράμματα αποκατάστασης, καθώς και τα μέτρα που διευκολύνουν την πρόσβαση σε άλλες υποστηρικτικές ή βασικές υπηρεσίες, είναι επίσης απαραίτητα για τη δημιουργία ισχυρών δικτύων κοινωνικής ασφάλειας. Θα πρέπει επίσης να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών, σύμφωνα με το εθελοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες¹⁸, και για τη διασφάλιση της συνεχούς πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες. Θα πρέπει επίσης να ενισχυθούν τα μέτρα για την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών εμποδίων που παρεμποδίζουν την ισότιμη και καθολική πρόσβαση σε υπηρεσίες.
- (30) Μια περισσότερο εξατομικευμένη στήριξη με στόχο τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των σύνθετων αναγκών των ατόμων που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους και των νοικοκυριών τους μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην επιτυχή κοινωνική και οικονομική τους ένταξη. Η εκτίμηση των αναγκών συνιστά προϋπόθεση για την κατάρτιση ενός εξατομικευμένου σχεδίου ένταξης που θα καλύπτει άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους σε ένα συγκεκριμένο νοικοκυριό (μεμονωμένα ή από κοινού), καθορίζοντας το είδος της απαιτούμενης στήριξης και τους συμφωνημένους στόχους. Η στήριξη θα πρέπει να περιλαμβάνει κατάλληλα προγραμματισμένα μέτρα κοινωνικής ένταξης ή ενεργητικά μέτρα πολιτικής για την αγορά εργασίας, ανάλογα με την ατομική κατάσταση και τη διαθεσιμότητα προς εργασία, διασφαλίζοντας παράλληλα την ισορροπία μεταξύ θετικών κινήτρων και απαιτήσεων ενεργοποίησης¹⁹. Οι συμφωνίες ένταξης στην εργασία που συνάπτονται σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου για την ένταξη των μακροχρονίως ανέργων στην αγορά εργασίας²⁰ μπορούν επίσης να εξυπηρετήσουν αυτόν τον σκοπό και, εφόσον απαιτείται, να προσαρμοστούν αναλόγως.

¹⁸ Εθελοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες [SPC/2010/10 final].

¹⁹ Τα στοιχεία δείχνουν ότι η πιο ενεργή αναζήτηση εργασίας οδηγεί σε αύξηση της απασχόλησης, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν παρόμοια θετική επίδραση των αυστηρότερων κανόνων επιβολής κυρώσεων όσον αφορά την απασχόληση. Βλ.: ΟΟΣΑ, Does Demanding Activation Work? A Comparative Analysis of the Effects of Unemployment Benefit Conditionality on Employment in 21 Advanced Economies (Λειτουργεί η απαιτητική ενεργοποίηση; Συγκριτική ανάλυση των συνεπειών της εξάρτησης των παροχών ανεργίας από όρους στην απασχόληση σε 21 προηγμένες οικονομίες), 1980–2012.

²⁰ Σύσταση του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 2016, για την ένταξη των μακροχρονίως ανέργων στην αγορά εργασίας (EE C 67 της 20.2.2016).

- (31) Οι αποτελεσματικοί μηχανισμοί διακυβέρνησης είναι καίριας σημασίας για την υλοποίηση ισχυρών δικτύων κοινωνικής ασφάλειας. Η χορήγηση των παροχών και η παροχή υπηρεσιών θα πρέπει να αξιοποιούν τα εργαλεία που προσφέρει η ψηφιακή μετάβαση, αποφεύγοντας παράλληλα τον αποκλεισμό λόγω του ψηφιακού χάσματος. Θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες για να εξασφαλιστεί ο στενός συντονισμός και η εναρμόνιση των υφιστάμενων συστημάτων και παροχών, καθώς και ο συντονισμός τους με άλλες πολιτικές. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Η ανταλλαγή δεδομένων και η στενότερη συνεργασία μεταξύ των διάφορων επιπέδων διακυβέρνησης και υπηρεσιών, μεταξύ άλλων μέσω επίσημων συμφωνιών ή υπηρεσιών μίας στάσης, διευκολύνουν την επίτευξη περισσότερο ολοκληρωμένης στήριξης. Η αξιόπιστη παρακολούθηση και η τακτική αξιολόγηση των επιπτώσεων της πολιτικής, με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας, στην τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής και στη βελτίωση της διαφάνειας των εθνικών συστημάτων.
- (32) Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διαδραματίζουν συχνά σημαντικό συμπληρωματικό ρόλο στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι ειδικές δραστηριότητές τους μπορούν να στηρίξουν τις δημόσιες αρχές στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή πολιτικών ένταξης και ενεργοποίησης. Παρέχοντας τόσο υλική όσο και ψυχοκοινωνική υποστήριξη στους πλέον ευάλωτους, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών συμβάλλουν στην αποκατάσταση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και στη στήριξη της κοινωνικής ένταξης, ενώ παράλληλα παρέχουν κατευθύνσεις σε όσους μπορούν να εργαστούν σχετικά με την πορεία προς την απασχόληση.
- (33) Η αμοιβαία μάθηση και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε επίπεδο Ένωσης, σε συνδυασμό με εργασίες ανάλυσης για την περαιτέρω επεξεργασία του υφιστάμενου ενωσιακού πλαισίου συγκριτικής αξιολόγησης για το ελάχιστο εισόδημα, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της διαθεσιμότητας και της συγκρισιμότητας των σχετικών δεικτών και της κανονικότητας των δεδομένων, θα πρέπει να στηρίζουν τα κράτη μέλη στον σχεδιασμό και την εφαρμογή εθνικών μεταρρυθμίσεων.

- (34) Διατίθενται ενωσιακά κονδύλια για τη στήριξη της εφαρμογής της παρούσας σύστασης. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου²¹, κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να διαθέτει τουλάχιστον το 25 % των πόρων από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το InvestEU μπορούν εξίσου να στηρίζουν επενδύσεις σε υποστηρικτικές κοινωνικές υποδομές, όπως οι εγκαταστάσεις κοινωνικής στέγασης και προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, καθώς και σε εξοπλισμό και πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες. Το μέσο τεχνικής υποστήριξης και ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στηρίζουν ήδη τα κράτη μέλη στον σχεδιασμό και την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα του ελάχιστου εισοδήματος.
- (35) Η εφαρμογή της παρούσας σύστασης δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη μείωση του επιπέδου προστασίας από την ισχύουσα εθνική νομοθεσία ή σύμφωνα με όσα διατυπώνονται στη σύσταση 92/441/ΕΟΚ. Τα κράτη μέλη καλούνται να θεσπίσουν ή να διατηρήσουν ευνοϊκότερες διατάξεις από αυτές που περιλαμβάνονται στην παρούσα σύσταση.
- (36) Η συνολική βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και η επαρκής χρηματοδότηση του ελάχιστου εισοδήματος είναι ουσιαστικής σημασίας για την ανθεκτικότητα, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά τους. Η εφαρμογή της παρούσας σύστασης δεν θα πρέπει να επηρεάζει σημαντικά τη δημοσιονομική ισορροπία των συστημάτων κοινωνικής προστασίας των κρατών μελών.

²¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και καταργήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1296/2013 (ΕΕ L 231 της 30.6.2021).

- (37) Η εκτίμηση των διανεμητικών επιπτώσεων αποτελεί χρήσιμο εργαλείο για την αποτύπωση των συνεπειών των δημοσιονομικών μέτρων και άλλων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στις διάφορες εισοδηματικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των πλέον μειονεκτουσών. Ως εκ τούτου, η εκτίμηση των διανεμητικών επιπτώσεων μπορεί να συμβάλει στον αποδοτικότερο και αποτελεσματικότερο σχεδιασμό των μεταρρυθμίσεων στους τομείς της φορολογίας και των παροχών, διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν θα μείνει στο περιθώριο. Η Επιτροπή με ανακοίνωσή της παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη σχετικά με τον καλύτερο τρόπο ενσωμάτωσης της εκτίμησης των διανεμητικών επιπτώσεων στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής²².
- (38) Η παρούσα σύσταση εκδίδεται με πλήρη σεβασμό των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών όσον αφορά τον καθορισμό και την οργάνωση των οικείων συστημάτων κοινωνικής προστασίας.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΣΥΣΤΑΣΗ

ΣΤΟΧΟΣ

- 1) Με σκοπό τη διασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλα τα στάδια της ζωής, η παρούσα σύσταση αποσκοπεί στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού μέσω της προώθησης επαρκούς εισοδηματικής στήριξης, ειδικότερα με τη μορφή ελάχιστου εισοδήματος, της αποτελεσματικής πρόσβασης σε υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες για τα άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, καθώς και μέσω της ενθάρρυνσης της ένταξης στην αγορά εργασίας όσων μπορούν να εργαστούν, σύμφωνα με την προσέγγιση της ενεργητικής ένταξης.

²² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, με τίτλο «Βελτίωση της εκτίμησης των διανεμητικών επιπτώσεων των πολιτικών των κρατών μελών», [COM(2022) 494 final].

ΟΡΙΣΜΟΙ

- 2) Για τον σκοπό της παρούσας σύστασης, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:
- α) «άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους»: τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά με ανεπαρκείς, μη σταθερούς ή αβέβαιους χρηματικούς και υλικούς πόρους, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την υγεία και την ευημερία τους και για τη συμμετοχή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή·
 - β) «εισοδηματική στήριξη»: το σύνολο όλων των ειδών χρηματικών παροχών που παρέχονται στο νοικοκυριό και στα μέλη του, συμπεριλαμβανομένων των παροχών ελάχιστου εισοδήματος·
 - γ) «ελάχιστο εισόδημα»: μη ανταποδοτικά και εξαρτώμενα από το εισόδημα δίχτυα ασφάλειας έσχατης ανάγκης για άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, τα οποία λειτουργούν στο πλαίσιο συστημάτων κοινωνικής προστασίας·
 - δ) «κάλυψη»: το δικαίωμα συμμετοχής στο ελάχιστο εισόδημα, όπως ορίζεται στην εθνική νομοθεσία·
 - ε) «αξιοποίηση»: το ποσοστό των ατόμων που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους και έχουν δικαίωμα συμμετοχής στο ελάχιστο εισόδημα και τα οποία όντως συμμετέχουν σε αυτό·
 - στ) «υποστηρικτικές υπηρεσίες»: υπηρεσίες που στοχεύουν σε συγκεκριμένες ανάγκες ατόμων που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους με σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα άτομα αυτά είναι σε θέση να ενταχθούν στην κοινωνία και, κατά περίπτωση, στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης, για παράδειγμα κοινωνική εργασία, παροχή συμβουλών, καθοδήγηση, πλαισίωση, ψυχολογική υποστήριξη, αποκατάσταση και άλλες γενικές υποστηρικτικές υπηρεσίες, όπως η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, η υγειονομική περίθαλψη, η μακροχρόνια φροντίδα, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, καθώς και η στέγαση·

- ζ) «βασικές υπηρεσίες»: περιλαμβάνουν την ύδρευση, την αποχέτευση, την ενέργεια, τις μεταφορές, τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ψηφιακές επικοινωνίες·
- η) «αποτελεσματική πρόσβαση σε υπηρεσίες»: κατάσταση στην οποία οι σχετικές υπηρεσίες είναι άμεσα διαθέσιμες, οικονομικά προσιτές, προσβάσιμες, καλής ποιότητας, παρέχονται εγκαίρως και οι δυνητικοί χρήστες έχουν ίση πρόσβαση σε αυτές, γνωρίζουν την ύπαρξή τους, καθώς και τα δικαιώματα χρήσης τους·
- θ) «σχέδιο ένταξης»: συμφωνία ή σύνολο συμφωνιών που συνάπτονται με άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, με στόχο την προώθηση της κοινωνικής τους ένταξης και, για όσους μπορούν να εργαστούν, της ένταξής τους στην αγορά εργασίας.

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

- 3) Συνιστάται στα κράτη μέλη να παρέχουν και, κατά περίπτωση, να αναπτύσσουν περαιτέρω ισχυρά δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας που θα εγγυώνται αξιοπρεπή διαβίωση σε όλα τα στάδια της ζωής, συνδυάζοντας επαρκή εισοδηματική στήριξη —μέσω παροχών ελάχιστου εισοδήματος και άλλων συνοδευτικών χρηματικών παροχών— και παροχές σε είδος και παρέχοντας ουσιαστική πρόσβαση σε υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες. Η εξασφάλιση παροχών σε είδος μπορεί να υποβοηθήσει την ισχυρή εισοδηματική στήριξη.
- 4) Προκειμένου να διασφαλιστεί επαρκής εισοδηματική στήριξη, συνιστάται στα κράτη μέλη να καθορίζουν το επίπεδο του ελάχιστου εισοδήματος μέσω διαφανούς και αξιόπιστης μεθοδολογίας που ορίζεται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και προβλέπει τη συμμετοχή των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών. Συνιστάται η εν λόγω μεθοδολογία να λαμβάνει υπόψη τις συνολικές πηγές εισοδήματος, τις ειδικές ανάγκες και τη μειονεκτική κατάσταση των νοικοκυριών, το εισόδημα χαμηλόμισθου ή εργαζομένου που αμείβεται με τον κατώτατο μισθό, το βιοτικό επίπεδο και την αγοραστική δύναμη, τα επίπεδα τιμών και τις σχετικές με αυτά εξελίξεις, και άλλα σχετικά στοιχεία.

- 5) Παράλληλα με τη διασφάλιση κινήτρων για την (επαν)ένταξη και την παραμονή στην αγορά εργασίας όσων μπορούν να εργαστούν, συνιστάται η εισοδηματική στήριξη των ατόμων που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους να ανέρχεται σε επίπεδο τουλάχιστον ισοδύναμο με ένα από τα ακόλουθα:
- α) το εθνικό όριο κινδύνου φτώχειας· ή
 - β) τη χρηματική αξία των αναγκαίων αγαθών και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της επαρκούς διατροφής, της στέγασης, της υγειονομικής περίθαλψης και των βασικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τους εθνικούς ορισμούς· ή
 - γ) άλλα επίπεδα συγκρίσιμα με τα επίπεδα που αναφέρονται στο στοιχείο α) ή στο στοιχείο β), τα οποία καθορίζονται από την εθνική νομοθεσία ή πρακτική.
- 6) Συνιστάται στα κράτη μέλη να επιτύχουν σταδιακά το κατάλληλο επίπεδο εισοδηματικής στήριξης που προβλέπεται στο σημείο 5 το αργότερο έως το 2030, διασφαλίζοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.
- 7) Συνιστάται στα κράτη μέλη να επανεξετάζουν τακτικά και, κατά περίπτωση, να προσαρμόζουν το επίπεδο του ελάχιστου εισοδήματος, ώστε να διατηρείται η επάρκεια της εισοδηματικής στήριξης, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις παροχές σε είδος.
- 8) Με σκοπό την προώθηση της ισότητας των φύλων, της εισοδηματικής ασφάλειας και της οικονομικής ανεξαρτησίας των γυναικών, των νεαρών ενηλίκων και των ατόμων με αναπηρία, συνιστάται στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι μπορεί να ζητηθεί η χορήγηση του ελάχιστου εισοδήματος σε μεμονωμένα μέλη του νοικοκυριού.

ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΥ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

- 9) Συνιστάται στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι όλα τα άτομα, συμπεριλαμβανομένων των νεαρών ενηλίκων, που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους καλύπτονται από το ελάχιστο εισόδημα που προβλέπει ο νόμος, ορίζοντας:
- α) διαφανή κριτήρια επιλεξιμότητας που δεν εισάγουν διακρίσεις, στο πλαίσιο των οποίων διασφαλίζεται αποτελεσματική πρόσβαση στο ελάχιστο εισόδημα, ανεξάρτητα από την ύπαρξη διεύθυνσης μόνιμης κατοικίας, ενώ εξασφαλίζεται παράλληλα ότι η διάρκεια της νόμιμης διαμονής είναι αναλογική·
 - β) όρια για τον έλεγχο επάρκειας πόρων τα οποία αντικατοπτρίζουν το βιοτικό επίπεδο σε ένα κράτος μέλος για διαφορετικούς τύπους και μεγέθη νοικοκυριών και λαμβάνουν υπόψη τα άλλα είδη εισοδημάτων (και περιουσιακών στοιχείων) του νοικοκυριού με αναλογικό τρόπο·
 - γ) τον χρόνο που απαιτείται για την επεξεργασία της αίτησης, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι η απόφαση εκδίδεται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και στην πράξη το αργότερο 30 ημέρες από την υποβολή της·
 - δ) τη συνεχή πρόσβαση στο ελάχιστο εισόδημα, εφόσον τα άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας και τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος, με τακτική επανεξέταση της επιλεξιμότητας, παρέχοντας παράλληλα πρόσβαση σε ειδικά και αναλογικά μέτρα ενεργητικής ένταξης για τα άτομα που μπορούν να εργαστούν·
 - ε) απλές, ταχείες, αμερόληπτες και δωρεάν διαδικασίες υποβολής καταγγελιών και προσφυγών, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους είναι ενημερωμένα και έχουν αποτελεσματική πρόσβαση στις διαδικασίες αυτές·
 - στ) μέτρα που διασφαλίζουν ότι τα δίχτυα κοινωνικής ασφάλειας ανταποκρίνονται σε διάφορα είδη κρίσεων και μπορούν να μετριάσουν αποτελεσματικά τις αρνητικές κοινωνικοοικονομικές συνέπειες των κρίσεων αυτών.

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

- 10) Συνιστάται στα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν ή να διευκολύνουν την πλήρη αξιοποίηση του ελάχιστου εισοδήματος μέσω:
- α) της μείωσης του διοικητικού φόρτου, μεταξύ άλλων με την απλούστευση των διαδικασιών υποβολής αιτήσεων και τη διασφάλιση βήμα προς βήμα καθοδήγησης για όσους τη χρειάζονται, δίνοντας παράλληλα προσοχή στη διαθεσιμότητα ψηφιακών και μη ψηφιακών εργαλείων·
 - β) της διασφάλισης της πρόσβασης σε φιλικές προς τον χρήστη, δωρεάν και επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με το ελάχιστο εισόδημα·
 - γ) της προσέγγισης ατόμων που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους με σκοπό την ενημέρωσή τους και τη διευκόλυνση της αξιοποίησης του ελάχιστου εισοδήματος, ιδίως όσον αφορά μονογονεϊκά νοικοκυριά, μεταξύ άλλων με τη συμμετοχή των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο·
 - δ) της λήψης μέτρων για την καταπολέμηση του στιγματισμού και των μη συνειδητών προκαταλήψεων που συνδέονται με τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό·
 - ε) της λήψης μέτρων για τη βελτίωση ή την ανάπτυξη μεθοδολογιών αξιολόγησης και της τακτικής αξιολόγησης της μη αξιοποίησης του ελάχιστου εισοδήματος σύμφωνα με τις εν λόγω μεθοδολογίες και, κατά περίπτωση, των σχετικών μέτρων ενεργοποίησης της αγοράς εργασίας, προσδιορίζοντας τα εμπόδια και εφαρμόζοντας διορθωτικά μέτρα.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΑΓΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΧΩΡΙΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥΣ

- 11) Με σκοπό την προώθηση υψηλών ποσοστών απασχόλησης και αγορών εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, συνιστάται στα κράτη μέλη, κατά περίπτωση σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, να διασφαλίζουν την ενεργοποίηση της αγοράς εργασίας, να αίρουν τα εμπόδια για την (επαν)ένταξη και παραμονή στην απασχόληση, να στηρίζουν τα άτομα που είναι σε θέση να εργαστούν στην πορεία τους προς την ποιοτική απασχόληση, να εξασφαλίζουν κίνητρα για εργασία, να αντιμετωπίζουν τη φτώχεια των εργαζομένων και τον κατακερματισμό της αγοράς εργασίας, να παρέχουν κίνητρα για επίσημη απασχόληση, να καταπολεμούν την αδήλωτη εργασία και να διευκολύνουν τις ευκαιρίες εργασίας, με τους εξής τρόπους:
- α) διασφαλίζοντας ότι οι απαιτήσεις ενεργοποίησης παρέχουν επαρκή κίνητρα για την (επαν)ένταξη στην αγορά εργασίας και παράλληλα είναι σταδιακές και αναλογικές. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στους νεαρούς ενήλικες ώστε να επιστρέψουν στην εκπαίδευση, την κατάρτιση ή την αγορά εργασίας το συντομότερο δυνατόν·
 - β) βελτιώνοντας τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης χωρίς αποκλεισμούς, υποστηρίζοντας την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και τη επανειδίκευση, ιδίως των ατόμων με χαμηλό ή παρωχημένο επίπεδο δεξιοτήτων, μεταξύ άλλων μέσω της συνεργασίας με κοινωνικούς εταίρους·
 - γ) προβλέποντας τη δυνατότητα συνδυασμού της εισοδηματικής στήριξης με το εισόδημα από την εργασία, την προοδευτική κατάργηση της εισοδηματικής στήριξης ή τη διατήρηση του δικαιώματος σε εισοδηματική στήριξη κατά τη διάρκεια σύντομης ή σποραδικής εργασίας, δοκιμαστικών περιόδων ή περιόδων πρακτικής άσκησης·
 - δ) επανεξετάζοντας σε τακτική βάση τα κίνητρα και τα αντικίνητρα που προκύπτουν από τα συστήματα φορολογίας και παροχών·
 - ε) υποστηρίζοντας τις ευκαιρίες απασχόλησης στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, μεταξύ άλλων μέσω της παροχής πρακτικής εργασιακής πείρας·
 - στ) διευκολύνοντας τη μετάβαση στην απασχόληση μέσω της παροχής μέτρων στους εργοδότες και στους εργαζομένους, όπως κίνητρα πρόσληψης, στήριξη μετά/κατά την τοποθέτηση σε θέση εργασίας, καθοδήγηση, παροχή συμβουλών, προώθηση της διατήρησης της θέσης εργασίας και της επαγγελματικής ανέλιξης.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- 12) Συνιστάται στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν:
- α) την αποτελεσματική και ισότιμη πρόσβαση σε υποστηρικτικές υπηρεσίες, μεταξύ άλλων σύμφωνα με τις αρχές ποιότητας που ορίζονται στο εθελοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο ποιότητας για τις κοινωνικές υπηρεσίες·
 - β) τη συνέχεια της αποτελεσματικής πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας·
 - γ) την αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών εμποδίων στην αποτελεσματική πρόσβαση σε υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες.

ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΜΕΝΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

- 13) Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα διάφορα εμπόδια που συναντούν τα άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους κατά την κοινωνική ένταξη και, όσον αφορά τα άτομα που μπορούν να εργαστούν, κατά την πορεία τους προς την απασχόληση, συνιστάται στα κράτη μέλη να αναπτύξουν εξατομικευμένη προσέγγιση και να συντονίσουν την παροχή υπηρεσιών, με τους εξής τρόπους:
- α) με τη διενέργεια πολυδιάστατης εκτίμησης των αναγκών, η οποία θα εξετάζει τα εμπόδια όσον αφορά την κοινωνική ένταξη και την απασχόληση, θα προσδιορίζει τις υποστηρικτικές και βασικές υπηρεσίες που είναι αναγκαίες για την αντιμετώπιση των εμποδίων αυτών και θα καθορίζει την απαιτούμενη στήριξη· και

- β) στη βάση αυτή, το αργότερο εντός τριών μηνών από την πρόσβαση στο ελάχιστο εισόδημα, με την κατάρτιση σχεδίου ένταξης το οποίο θα πρέπει:
- 1) να καθορίζει κοινούς στόχους και χρονοδιαγράμματα·
 - 2) να περιγράφει δέσμη μέτρων στήριξης προσαρμοσμένης στις ατομικές ανάγκες, η οποία θα περιλαμβάνει ενεργητικά μέτρα για την αγορά εργασίας και/ή μέτρα για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης·
 - 3) να ορίζει διαχειριστή υπόθεσης ή ενιαίο σημείο επαφής και εξυπηρέτησης που θα διασφαλίζει τη συνεχή υποστήριξη, θα οργανώνει παραπομπές στις αρμόδιες υπηρεσίες σε εύθετο χρόνο και θα επιβλέπει τακτικά την πρόοδο της εφαρμογής του σχεδίου ένταξης·
- γ) για τα άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους και είναι μακροχρόνια άνεργοι, με την επανεξέταση και, όπου απαιτείται, με την προσαρμογή της υφιστάμενης συμφωνίας ένταξης στην εργασία, σύμφωνα με τη σύσταση για την ένταξη των μακροχρονίως ανέργων στην αγορά εργασίας, ώστε να συμπληρωθεί με στοιχεία του σχεδίου ένταξης που αναφέρεται στο στοιχείο β).

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

- 14) Με σκοπό τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και την εφαρμογή ισχυρών δικτύων κοινωνικής ασφάλειας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, συνιστάται στα κράτη μέλη:
- α) να αποφεύγουν κενά, αλληλεπικαλύψεις και κατακερματισμό των διάφορων παροχών και συστημάτων, με αποτέλεσμα την παροχή συνεκτικής δέσμης εισοδηματικής στήριξης, μέτρων ενεργοποίησης και υποστηρικτικών υπηρεσιών·
 - β) να ενισχύουν την επιχειρησιακή ικανότητα των αρχών που είναι αρμόδιες για την εισοδηματική στήριξη, των υπηρεσιών απασχόλησης και των παρόχων υποστηρικτικών υπηρεσιών και να βελτιώνουν τη συνεργασία τους, μεταξύ άλλων μέσω της ανταλλαγής δεδομένων και της προώθησης περαιτέρω ολοκληρωμένων μοντέλων παροχής υπηρεσιών·
 - γ) να ενδυναμώνουν τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, όπως οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, οι κοινωνικοί εταίροι, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας, με σκοπό την αποτελεσματική συμμετοχή τους στον σχεδιασμό, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος·
 - δ) να εξασφαλίζουν την επαρκή χρηματοδότηση των δικτύων κοινωνικής ασφάλειας κατά τρόπο που συνάδει με τη συνολική βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

15) Για την καλύτερη τεκμηρίωση της χάραξης πολιτικής, συνιστάται στα κράτη μέλη:

- α) να παρακολουθούν συνεχώς την εφαρμογή των πολιτικών εισοδηματικής στήριξης, ιδίως του ελάχιστου εισοδήματος, και των σχετικών μέτρων ενεργοποίησης της αγοράς εργασίας, της πρόσβασης σε υπηρεσίες, μεταξύ άλλων μέσω της βελτίωσης της διαθεσιμότητας και της ποιότητας των σχετικών δεδομένων, τα οποία διαχωρίζονται με βάση το φύλο, την ηλικία και, κατά περίπτωση, την αναπηρία, σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και μέσω της διενέργειας τακτικών αξιολογήσεων, και να προβαίνουν σε προσαρμογές για την επίτευξη των στόχων της παρούσας σύστασης με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο·
- β) να αναπτύσσουν ή να προωθούν, τηρώντας παράλληλα τους κανόνες προστασίας των δεδομένων, μηχανισμούς που θα καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της πορείας των ατόμων που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους όσον αφορά την κοινωνική τους ένταξη ή τη μετάβασή τους στην απασχόληση·
- γ) να ενημερώνουν σε τακτά χρονικά διαστήματα την Επιτροπή σχετικά με το σύνολο των μέτρων που έχουν ληφθεί ή πρόκειται να ληφθούν για την εφαρμογή της παρούσας σύστασης, με βάση, κατά περίπτωση, υφιστάμενες εθνικές στρατηγικές, σχέδια ή εκθέσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που υποβάλλονται στο πλαίσιο υφιστάμενων μηχανισμών υποβολής εκθέσεων, όπως η ανοικτή μέθοδος συντονισμού, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και άλλοι σχετικοί μηχανισμοί προγραμματισμού και υποβολής εκθέσεων της ΕΕ. Η πρώτη έκθεση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα αποτελέσματα και τις συστάσεις των αξιολογήσεων που αναφέρονται στο στοιχείο α).

16) Το Συμβούλιο εκφράζει την ικανοποίησή του για την πρόθεση της Επιτροπής:

- α) να συνεχίσει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας για το πλαίσιο συγκριτικής αξιολόγησης σχετικά με το ελάχιστο εισόδημα και να προωθήσει τη διαθεσιμότητα και τη συγκρισιμότητα των σχετικών δεικτών και δεδομένων·
- β) να ενισχύσει την αμοιβαία μάθηση και τη διάδοση των αποτελεσμάτων και των ορθών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών·
- γ) με βάση τα έγγραφα που αναφέρονται στο σημείο 15 στοιχείο γ) και στο πλαίσιο της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας, να επανεξετάζει τακτικά την πρόοδο που σημειώνεται στην εφαρμογή της παρούσας σύστασης, σε στενή συνεργασία με την Επιτροπή Απασχόλησης και το δίκτυο δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης όσον αφορά την πρόσβαση σε αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, και να εκπονεί ανά τριετία κοινή έκθεση της Επιτροπής και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται όσον αφορά την εφαρμογή της παρούσας σύστασης·

- δ) να παρακολουθεί την πρόοδο της εφαρμογής της παρούσας σύστασης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, μεταξύ άλλων σε συνεργασία με την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας·
- ε) να αποτιμά τα μέτρα που λαμβάνονται προς εφαρμογή της παρούσας σύστασης, ιδίως όσον αφορά τον αντίκτυπό της στη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, στην αύξηση των επιπέδων απασχόλησης και στη βελτίωση της συμμετοχής στην κατάρτιση, και να υποβάλει έκθεση στο Συμβούλιο έως το 2030.

17) Η σύσταση 92/441/ΕΟΚ αντικαθίσταται από την παρούσα σύσταση.

Βρυξέλλες,

*Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος / Η Πρόεδρος*
